

INNMELDINGSPLIKT FOR GRUNNUNDERSØKELSER: LESEVEILEDNING TIL FORSKRIFTSBESTEMMELSER

Stortinget vedtok i juni 2024 en ny bestemmelse i plan- og bygningsloven i § 2-4 som innfører plikt til å melde inn data og rapporter fra grunnundersøkelser og naturfareutredninger. Lov og forskrift trådte i kraft 01.01.2025.

Lovtekst: <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2024-06-21-52>

Forskrift: <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2024-12-17-3181>

Denne leseveiledningen utdyper forskriftsbestemmelsene for innmelding av geotekniske grunnundersøkelser til Norges geologiske undersøkelse (NGU). Kun enkelte av paragrafene i forskriften er utdypet. For utdyping av forskriftsbestemmelsene for naturfareutredninger henvises det til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).

Til § 1 Formål

Denne bestemmelsen presiserer formålet om å styrke samfunnets sikkerhet og kunnskapsgrunnlag ved å gjøre data og rapporter fra grunnundersøkelser og naturfareutredninger tilgjengelige for offentligheten. Ved å sikre åpen tilgang til denne informasjonen, legger forskriften til rette for mer effektiv planlegging og beslutningstaking, samtidig som den fremmer transparens og viderebruk av verdifulle data.

Det innhentes data og analyser med mange ulike metoder for en rekke ulike formål, som også kan inneholde informasjon om grunnforhold og naturfarer. Data om grunnforhold og naturfarer innhentet i medhold av petroleumslovgivningen faller utenfor forskriftens virkeområde. Det samme gjelder grunnundersøkelser gjennomført for å oppfylle krav etter minerallovgivningen, miljølovgivningen og vannressurslovgivningen.

Det geografiske virkeområdet til forskriften følger plan- og bygningsloven.

Til § 2 Definisjoner

Geotekniske grunnundersøkelser er fysiske undersøkelser i grunnen, for eksempel sondering, poretrykkmåling eller prøvetaking med etterfølgende laboratorieundersøkelser. Formålet med geotekniske grunnundersøkelser er å bestemme mekaniske egenskaper og klassifisere jordarter som danner grunnlaget for geotekniske og geologiske vurderinger.

Til § 4 Hvem innmeldingsplikten omfatter

Det er foretaket som har gjennomført en grunnundersøkelse som plikter å melde inn data og rapporter som er omfattet av forskriften til registermyndigheten. Det kan kreves programvare eller spesielle kvalifikasjoner for å kunne melde inn deler av dataene som omfattes av innmeldingsplikten. Det er derfor foretaket som har gjennomført de geotekniske grunnundersøkelsene som er pliktig til å melde inn alt som er omfattet av innmeldingsplikten.

Hvis det benyttes en underleverandører til å utføre deler av undersøkelsen eller utredningen, er det hovedforetaket som er ansvarlig for å oppfylle innmeldingsplikten. Dersom en annen enn den som har

gjennomført grunnundersøkelsene utarbeider en rapport, er også denne omfattet av innmeldingsplikten. Underleverandører kan melde inn data, men hovedforetaket har ansvar for å følge opp at data og rapport blir levert komplett og på riktig måte.

Til § 5 Hva innmeldingsplikten omfatter - Grunnundersøkelser

Grunnundersøkelser kan gjennomføres på en rekke ulike måter. Innmeldingsplikten omfatter kun geotekniske grunnundersøkelser. Andre grunnundersøkelser som miljøundersøkelser, geofysiske grunnundersøkelser og hydrogeologiske grunnundersøkelser er ikke omfattet av innmeldingsplikten, med mindre de inneholder noen elementer som omfattes av definisjonen i forskriften § 2.

For geotekniske grunnundersøkelser omfatter innmeldingsplikten komplett geoteknisk undersøkelse med borehull, borehullsundersøkelser og digitale måledata, levert i henhold til gjeldende produktspesifikasjon etter norsk standard i Norge digitalt og stedfestet i Norge digitalt sitt gyldige koordinatsystem. I tillegg skal rapport med beskrivelse av undersøkelsen og resultater leveres. Tolkede punktdata som tilhører undersøkelsen, skal også leveres.

Med komplett geoteknisk undersøkelse menes maskinlesbare data. Metadata og måledata skal leveres slik at det kan lagres i databasestrukturer. Data skal leveres maskinlesbare i henhold til datastruktur i produktspesifikasjon. Det er ikke tilstrekkelig å levere data kun som skannede dokumenter eller tabeller i rapporter dersom NADAG kan ta imot disse data digitalt.

Andre vedlegg som er relevante for grunnundersøkelsen og som ikke allerede inngår i leveransen eller datarapporten, skal også meldes inn. Dette kan være borelogger/ boredagbok, borekort, kalibreringsskjemaer CPTU, vurderingsrapporter, kornfordelingskurver, CPTU-tolkninger, kvalitetskontrollskjemaer, trecks- eller ødometerforsøk og andre laboratoriedata som datafiler, laboratoriebeskrivelser, avlesningsskjema for poretrykksmålinger, kalibreringsskjemaer for piezometere, og lignende.

Dersom det utføres kvalitetskontroll, skal data og rapporter fra uavhengig kontroll eller uavhengig kvalitetssikring også meldes inn.

Den som leverer grunnundersøkelser til registermyndigheten, er ansvarlig for innholdet i innmeldte data og rapporter. Registermyndigheten foretar teknisk kvalitetskontroll av det innmeldingsplikten omfatter, men retter ikke eventuelle feil i datasettene.

Informasjon som er undergitt lovbestemt taushetsplikt, skal ikke meldes inn. Unntaket knytter seg kun til den konkrete opplysningen/informasjonen, ikke til undersøkelsen i sin helhet. Det at taushetspliktig informasjon ikke skal meldes inn, betyr at den som utgangspunkt må tas ut av dokumentet/rapporten. Alternativt kan informasjonen sladdes, med forutsetning om at sladdingen blir gjort på en måte slik at den ikke på noen måte er lesbar.

Bestemmelser om taushetsplikt vil som hovedregel gå foran innmeldingsplikten og begrense hva som skal meldes inn og hva som kan tilgjengeliggjøres. Dette gjelder for eksempel personopplysninger jf. forvaltningsloven eller skjermingsverdig informasjon etter sikkerhetsloven, lov om skjermingsverdige objekter og bunnforhold, damsikkerhetsforskriften eller kraftberedskapsforskriften. Samfunnets behov for en lovfestet innmeldingsplikt og tilgjengeliggjøring av grunnundersøkelser går imidlertid foran vern av informasjon etter forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2 om forretningshemmeligheter og forretningshemmelighetsloven. Innmelder må kontrollere at det ikke sendes taushetsbelagt informasjon til NGU.

Til § 7 Hvordan innmeldingsplikten skal oppfylles

Innmeldingsplikten for grunnundersøkelser oppfylles ved å melde inn data og rapporter som er omfattet av forskriften til registermyndigheten. Dette må skje gjennom den eller de innmeldingsløsningene for komplette, digitale måledata som stilles til disposisjon. Disse innmeldingsløsningene vil være obligatorisk å bruke.

Dersom det finnes data som omfattes av innmeldingsplikten, men hvor innmeldingsløsningen ikke kan motta data i digital form, skal disse leveres som vedlegg i innmeldingsløsningen.

Rapporter som inneholder både grunnundersøkelser og naturfareutredning skal meldes til begge registermyndighetene.

Det åpnes for at NGU kan gjøre mindre endringer i innmeldingspliktens innhold når det gjelder opplysninger som skal oppgis i de elektroniske innmeldingsløsningene, tekniske forhold mv. NGU kan også til enhver tid tilpasse terminologien i innmeldingsløsningene til den terminologien som gjelder på området.

Til § 8 Frist for innmelding

Den som er omfattet av innmeldingsplikten etter forskriftens § 3, skal snarest og senest innen tre måneder etter gjennomført grunnundersøkelse, melde inn data og rapporter elektronisk til registermyndigheten.

Fristens utgangspunkt regnes fra når data og rapporter fra grunnundersøkelsene er ferdig utarbeidet. Denne fristen vil også gjelde for grunnlagsdataene som er innhentet for rapporten.

Dersom det utføres kvalitetskontroll, skal data og rapporter leveres innen 3 måneder etter at uavhengig kontroll eller uavhengig kvalitetssikring er gjennomført.

Til § 9 Tilgjengeliggjøring og viderebruk

Det følger av bestemmelsen at registermyndigheten skal gjøre innmeldte data og rapporter tilgjengelig på internett. Registermyndigheten foretar kun teknisk kvalitetskontroll av det innmeldingsplikten omfatter, men utfører ingen faglig kvalitetskontroll eller retter eventuelle feil før tilgjengeliggjøring.

Tilgjengeliggjorte data og rapporter skal vederlagsfritt kunne brukes av enhver. Tredjeparts bruk av data og rapporter fra registrene skjer på eget ansvar. Forskriften legger ikke opp til at krav med grunnlag i feil i materialet skal kunne fremmes mot foretaket som har fremstilt data eller utarbeidet rapporter.

Datasettene og rapportene ble laget for bestemte formål eller prosjekt. De som benytter tidligere grunnundersøkelser må gjøre egne og selvstendige vurderinger av dataenes kvalitet, egnethet og gyldighet. Supplerende grunnundersøkelser og oppdaterte vurderinger vil kunne være nødvendige for den aktuelle plan- eller byggesaken, basert på oppdatert regelverk, type inngrep og eventuelle fysiske endringer i utbyggingsområdet.

Plikten til å melde inn og tilgjengeliggjøre data og rapporter i ny lovbestemmelse i pbl. § 2-4 vil være en rettslig forpliktelse om å utføre en oppgave i allmenhetens interesse. Dette oppfylder kravet til behandlingsgrunnlag. Dette innebærer at NGU kan motta, bruke og dele personopplysninger som for eksempel navn og telefonnummer, som kan komme frem av innmeldte rapporter og utredninger.

Til § 10 Dispensasjon

Første ledd regulerer adgangen til å dispensere fra kravene i denne forskrift. Begrepet «særlige tilfeller» innebærer at det skal være en høy terskel for å gjøre unntak, og at unntak må begrunnes. Uttrykket må ses i sammenheng med offentlige hensyn plan- og bygningsloven § 2-4 og forskriften skal ivareta.

Et eksempel hvor det kan være aktuelt å dispensere, er der hvor bestilleren eller mottakeren av rapporten eller utredningen ønsker å melde dette inn selv, og ikke den som har utført grunnundersøkelsen. Det må foretas en konkret og helhetlig vurdering av de faktiske forhold i saken.

Til § 11 Retting og tvangsmulkt

Etter plan- og bygningsloven § 32-1 er det kommunen som forfølger overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven. Siden innmeldingsplikten for grunnundersøkelser forvaltes av NGU, er myndigheten til å håndheve reglene i forskriften lagt til NGU.

Etter bestemmelsen kan NGU treffe vedtak om retting og tvangsmulkt i medhold av plan- og bygningsloven § 2-4. Tvangsmidler er inngripende, og skal derfor bare anvendes når det er helt nødvendig.

Vedtak om retting kan være aktuelt der innmelder leverer data eller rapporter fra et annet prosjekt enn det som skal meldes inn.

Til § 12 Overtredelsesgebyr

Bestemmelsen fastsetter registermyndighetens hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr. Den øvre grensen for å ilegge overtredelsesgebyr er 50 000 kroner, jf. forvaltningsloven § 44 andre ledd.

Registermyndigheten må foreta en konkret vurdering av overtredelsens alvorlighet og utvist skyld. Gebyrets størrelse skal fremstå som forholdsmessig, og kan derfor bli fastsatt lavere enn 50 000 kroner.

Til § 13 Overgangsbestemmelse

NGU utvikler en ny innmeldingsløsning (API) for komplette geotekniske grunnundersøkelsesdata på åpent format. For at regelverket om innmelding av geotekniske grunnundersøkelser ikke skal medføre behov for å kjøpe et kommersielt produkt for å kunne oppfylle innmeldingsplikten, gir bestemmelsen en overgangsordning inntil den nye innmeldingsløsningen er på plass.

Alle geotekniske grunnundersøkelser er omfattet av innmeldingsplikten ved ikrafttredelse av forskriften, men det gis en utsatt frist for innmelding. Innmeldingsfristen vil være tre måneder etter at ny innmeldingsløsning (API) for komplette data er gjort tilgjengelig.

NGU vil publisere informasjon om når ny innmeldingsløsning (API) er klart til bruk, på sine hjemmesider.

Til § 14 Ikrafttredelse

Grunnundersøkelser hvor skriftlig oppdragsavtale er inngått før ikrafttredelsestidspunktet, men som fullføres etter forskriften trer ikraft, er ikke omfattet av innmeldingsplikten.